

Zgoda, rząd czy przynależność

Zgoda, rząd czy przynależność

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 1

Do każdego z wymienionych wyrazów dopisz po trzy określenia.

książka – jaka?

książkę – jaką?

książkami – jakimi?

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 1

Podaj jakie formy przyjmują przymiotniki w powyższym ćwiczeniu.

Polecenie 2

Do każdego z czasowników dopisz po trzy przykładowe wyrazy tak, aby utworzone zwroty miały sens.

napraw – co?

poszukaj – czego?

zawiadom – kogo?

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Wymień nazwy przypadków, których użycia wymagają czasowniki z powyższego ćwiczenia.

Polecenie 3

Do każdego z wymienionych czasowników dopisz po trzy wyrazy, które odpowiadają na towarzyszące im pytania.

pracuję – jak?

mieszkasz – gdzie?

wyjechał – kiedy?

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Podaj jaką formę mają dopisane wyrazy z poprzedniego ćwiczenia. Nazwij tę część mowy.

Pamiętaj!

Wyrazy tworzą w zdaniu związki.
Wyrazy w związkach nie są równorzędne,
mniej ważny określa ważniejszy.
Nadrzędnym jest ten wyraz, którym pytamy
(jacy chłopcy?), a **podrzędnym** ten,
którym odpowiadamy (kochani).

Związek wyrazów w zdaniu

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Pamiętaj!

Wyrazy w związkach łączą się w różny sposób:

- oba dopasowują się pod względem formy, (np. liczby, rodzaju, przypadku) – **związek zgody**, np. podmiot i orzeczenie (dziewczynki stały), rzeczownik z przymiotnikiem (śliczny kot);
- wyraz nadrzędny domaga się określonej formy od podrzędnego – **związek rzędu**, np. orzeczenie z dopełnieniem (nie wezmę książek), rzeczownik z wyrażeniem przymikowym (kaszka z mleczkiem);
- wyraz podrzędny jest nieodmienny, w żaden sposób nie dopasowuje się do wyrazu określonego – **związek przynależności**, np. czasownik z przysłówkiem (tańczy ładnie), przysówek z przysłówkiem (bardzo ciepło).

Typy związków wyrazów w zdaniu

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Ćwiczenie 4

Z podanych zdań wypisz związki przynależności w taki sposób, by pierwszy wyraz związku był wyrazem nadrzędnym.

Ojej, leje potwornie!

Dziewczyna z sąsiedztwa zachowuje się niegrzecznie.

Niedobrze się czujesz?

Adaś chodzi na skróty.

Moja mama postępuje taktownie.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Uzupełnij luki podanymi poniżej wyrazami tak, by powstały frazeologizmy.

pies z nogą
oddać przysługę
zrobić oczy
 okiem
wywahać drzwi
pokazać pazur
przejść przez ucho
 deska ratunku

ostatnia

otwarte

gołym

zamknięte

igielne

niedźwiedzią

wielkie

koci

lwi

pierwsza

kulawą

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Z powyższego ćwiczenia wybierz trzy frazeologizmy i ułóż z nimi zdania.

Ćwiczenie 7

W podanych związkach rzędu zakreśl wyraz nadrzędny.

☐ miętowy

rzucić rękawicę

przekroczyć Rubikon

podnieść na duchu

figa z makiem

wziąć się w garść

głaskać po głowie

dojść do głosu

groch z kapustą

języczek u wagi

zapaść korzenie

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 8

Przeczytaj uważnie zdania, a następnie dopasuj do nich podane poniżej frazeologizmy.

1. Dzieci nie zjadły obiadu, więc mama **odmówiła im deseru**. -
2. Zagrajmy partię szachów - **zapropnował** Piotr. -
3. Pół roku temu zrezygnowaliśmy z trenowania do turnieju, który odbędzie się za tydzień.
Tej decyzji nie możemy już cofnąć. -
4. Basia starała się **pocieszyć** Agnieszkę, oferując pomoc z nadrobieniu zaległości z matematyki. -
5. Zamiast przejmować się niepowodzeniami, spróbuj je **przezwyciężyć**. -
6. Mama **rozpieszczała** swoje dzieci, dając im wszystko, czego zapragnęły. -
7. Dyskusja była tak zacięta, że przez godzinę nie mogliśmy **nic powiedzieć**. -
8. Ta prezentacja jest nieprzemyślana, po prostu **chaos i nieład**. -
9. Podczas wyboru przewodniczącego klasy **elementem decydującym** okazał się głos nowej uczennicy. -
10. Adam niechętnie wyprowadzał się z Krakowa, **zadomowił się** w tym starym i pięknym mieście. -

wziąć się w garść

języczkiem u wagi

dała figę z makiem

głaskała po głowie

dojść do głosu

groch z kapustą

zapaścił korzenie

przekroczyliśmy Rubikon

podnieść na duchu

rzucić rękawicę

Ćwiczenie 9

Zaznacz odpowiednie formy wyrazów tak, aby powstały prawidłowe związki rządu.

- zaprosił (kogo?) przyjaciół ☐ przyjaciele ☐
- nie zauważyła (czego?) żmiję ☐ żmii ☐
- zapisał w (czym?) cudzysłów ☐ cudzysłowie ☐
- przyglądam się (komu?) dziewczynkom ☐ dziewczynką ☐
- wyszła z (kim?) koleżankom ☐ koleżanką ☐
- zabrakło (czego?) koców ☐ koce ☐

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 10

Przekształć zgodnie ze wzorem podane związki rządu tak, by powstały związki zgody.

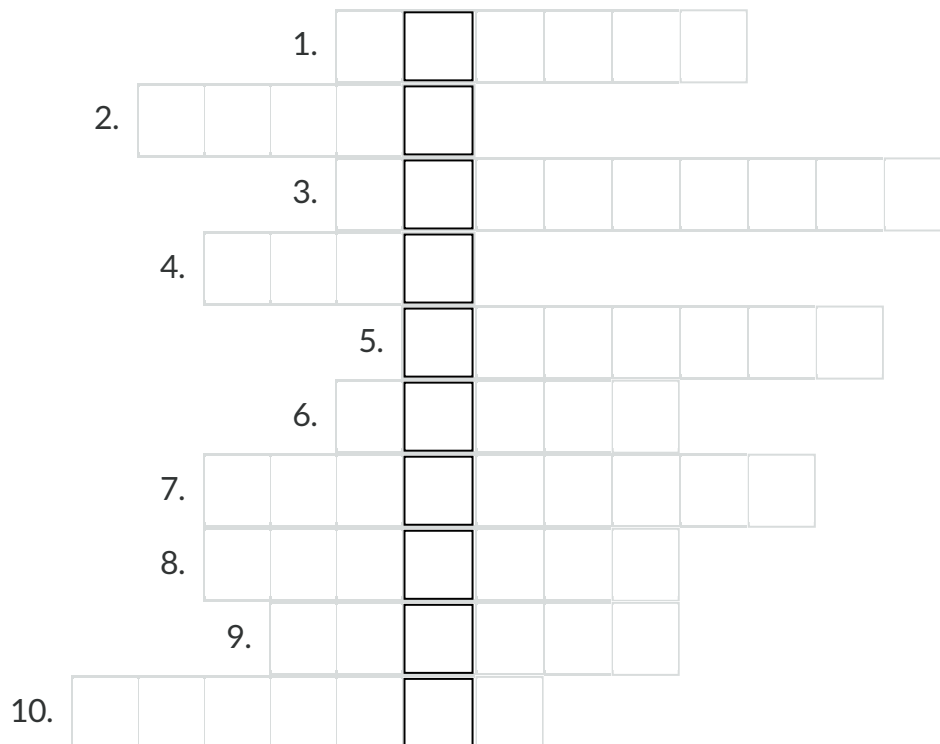
Wzór: niebo bez gwiazd - bezgwiezdne niebo

- serce z kamienia -
- suknia do ślubu -
- mydło w płynie -
- spódnica z lnu -
- spodnie w kratę -

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 11

W poniższych związkach wyrazowych odszukaj wyrazy podrzędne, a następnie wpisz je do krzyżówki. Odczytaj hasło.

1. gorzka czekolada
2. niosło kubek
3. drewniane drzwi
4. małe dziecko
5. jadła śledzie
6. zabrakło mleka
7. siostra koleżanki
8. czyta płynnie
9. zamieszkali blisko
10. przyjechał wczoraj

Ćwiczenie 12

Pogrupuj podane związki wyrazowe.

Związki zgody

idę ochoczo

milczy uparcie

napraw pralkę

Krzyś czyta

bardzo szczery

Związki przynależności

tabletki na sen

mniej szalony

list żelazny

klucz do zamka

tańczę walca

białe noce

Związki rzędu

senna zjawa

rzewnie płacze

ukryty wróg

zbiera monety

smutny obowiązek

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 13

Z podanych wyrazów utwórz zdanie. Następnie wypisz z niego związki wyrazowe. Nazwij ich typy.

otrzymał, najlepszy, wczoraj, medal, złoty, sportowiec